

Ardelenii

Apare Lunea, dimineața, cu ultimele informații politice și știri sportive

Director:

Theodor Reculescu

Abonamente:

1 an: 100 lei, jum. de an: 50 lei. — Autorități, mari întreprinderi 1000 Lei.

Redacția și administrația
Arad, Bul. Ferdinand 5

Tărtanii vamali

Purtarea insolentă a unui declarant vamal din Arad, care — prin ce mijloace? — a ajuns dintr'un simplu birjar într'o comună arădană, om înstărit, proprietar de case și un fel de funcționar vamal, a avut darul să revolte pe toți românii depe această graniță.

Acest declarant vamal, care răspunde la numele de Holtzer, a găsit de bine să nu respecte ordinul dat de ministrul de finanțe — grație căruia a ajuns ce este azi — de a nu se vorbi în birourile vămii decât în limba Statului.

A mers cu neobrăzarea până acolo, încât l-a obligat pe dl. Axente Mincu, șeful vămii, să intervină energetic.

Fostul birjar Holtzer nu are de unde să știe că în timpul de tristă memorie al fostei monarhii dualiste nu se admitea în birourile Statului să se vorbească altă limbă decât cea oficială, deoarece el (și mulți alții de seama lui) a trebuit să aștepte tărușea României Mari pentru ca să poată chimba lopata pentru rănitul bătrânului, cu styloul cu peniță de 14 arate, dar trebuia să-și dea seama că azi trăiește în România.

Statul nostru, care merge cu îndulțența până la absurd, a admis ca eclararea mărfurilor de import-export să se facă de către declaranții vamali, cari nu au nici un drept la aceasta. Prin acest procedeu, s'au adus prejudicii, în primul rând negustorilor cari sunt spoliați de acești tărtani. Declarantul vamal încarcă factura comerciantului, pe lângă impozitul legal și cu un comision gras, deoarece nu i se face nici un control. Am vrea să cunoaștem o autoritate vamală care să fi verificat registrul de comision al mahărului Holtzer.

Logic este ca declararea mărfii să se facă odată cu taxarea ei, de către funcționarii vămii. În felul acesta s'ar economisi și timpul ce se pierde azi.

Statul ar fi deasemeni în drept să perceapă în folosul său anumite taxe în orice caz mai modeste decât le percep declaranții de azi, iar din aceste fonduri să se dea ajutoare în natură — dacă nu în bani — funcționarilor vamali, a căror leafă a ajuns bătaie de joc. Să li se dea haine, să li se delemne de foc, etc.

Ar fi un mare ajutor pentru funcționarii și ar scăpa vama de tărtani.

C. NOUR

Confederația dunăreană

Partidele noastre politice au avut în vedere, în toate timpurile, linia trasată în politica internă și care formează acum un obicei al pământului: promovarea intereselor clientelei de partid.

În politica externă nu s'ar amestecat politicienii noștri, ci guvernele și-au dat doar consimțirea pentru politica dusă — ca să vorbim de timpul din urmă — de dl. Nicolae Titulescu.

Nu este necesar să-i enumerăm meritele, căci Nicolae Titulescu a realizat singur, mai mult decât toate partidele politice la un loc. Este însă momentul să constatăm că unii politicieni de marcă — dintre cei cari până acum nu-și spuneau cuvântul în politica externă, caută să dea — dacă nu îndrumări — totuși anumite sugestii.

Dl. Iuliu Maniu, spre exemplu, se grăbește să preconizeze confederația dunăreană, pe care o vrea înfăptuită în grabă și cu nelimitatul concurs al marilor puteri europene.

Pornind dela remarcă — foarte necesară, de altfel — că paternitatea acestei idei îi revine mai mult d-lui Nicolae Titulescu, trebuie să recunoaștem că azi nu este momentul oportun pentru înfăptuirea aceasta. D. Nicolae Titulescu lucrează în această direcție de ani de zile și are grije să-și pregătească terenul ajutat fiind de tactica sa, care întotdeauna a dat rezultatele cele mai de neașteptat.

Făcând această remarcă, trebuie să înregistrăm și contrastul: tactica d-lui Iuliu Maniu

în politica externă, pentru că, este indeobște cunoscut, în timpul când se pregătea Unirea, dl. Iuliu Maniu a fost acela care s'a opus intrării în acțiune a partidului național român din Ardeal. Dsa a întâlnit atunci opoziția celorlalți conducători ai românilor ardeleni, acțiunea a fost începută iar jugul străin a fost scuturat cu mult mai de vreme.

Astăzi, dl. Iuliu Maniu sugerează d-lui Nicolae Titulescu o idee pornită dela însuși ministrul nostru de externe, care însă lucrează după un plan bine stabilit.

Faptul că Jugoslavia s'a apropiat întrucâtva de Germania a avut darul să neliniștească cercurile democratice dela noi. Dl. Nicolae Titulescu nu a găsit necesar să informeze aceste cercuri despre rostul orientării către Berlin a unui Stat din Mica Antantă. Nici nu este necesar.

Dl. Iuliu Maniu a găsit însă momentul potrivit pentru a-l forța pe dl. Titulescu să facă anumite precizări. Așa crede cel puțin domnia sa, deindată ce a acordat unui ziar din capitală un interview, în care se ocupă de chestiunea confederației dunărene.

Fără îndoială, dl. Titulescu nu va face public precizările așteptate de dl. Maniu, deoarece oricine, cu puțină bunăvoință, va putea găsi explicația gestului făcut de Statul jugoslav.

Mica Antantă are o politică externă unitară, conform pactelor existente. Prin urmare, dacă unul din Statele componen-

te ia o atitudine oarecare față de un Stat străin, trebuie să aibe necondiționat aprobarea celor din Mica Antantă. Jugoslavia a avut desigur învoirea d-lor Titulescu și Beneș, în momentul când a pășit mai aproape de Germania.

De altfel e și logic: o mare putere cum e Germania, nu poate fi ignorată. România — pentru anumite interese ale sale și ale Statelor din Mica Antantă — s'a apropiat de colosul din Răsărit: Rusia. Nu putea în același timp să pacteze și cu Germania. Rolul acesta i-a revenit Jugoslaviei. Legăturile internaționale trebuiesc cimentate, în toate direcțiile, tocmai pentru realizarea confederației dunărene.

Să precizăm atunci rațiunea apropierei Jugoslaviei — deci și a Micii Antante — de Germania: în confederația dunăreană trebuie să între în primul rând Austria, pe care Germania o vrea în „Anschluss”, dar care ar fi contrar intereselor Micii Antante, deci și ale confederației dunărene. Apoi, în aceeași confederație ar trebui să între Ungaria și Bulgaria, două State cari azi găsesc în Germania un solid suport. Relațiunile dintre aceste două State și Reich trebuiesc contrabalansate de către Mica Antantă, prin Jugoslavia.

Înainte de această realizare, orice încercare pentru constituirea confederației dunărene este inoportună, iar intervenția d-lui Iuliu Maniu... cu ceva mai mult.

Th. Reculescu

Provocările minoritarilor

Cetățenii țării noastre, de orice naționalitate ar fi ei, este lucru constat, că se bucură de o puzderie de drepturi și libertăți, cum nu se mai bucură nici într'o altă țară alți cetățeni. Pot să-și facă de cap cum vor pofti, fără să le pese de cineva sau de ceva.

Constituția noastră, în care sunt cuprinse aceste drepturi și libertăți, este de o toleranță proverbială. Și mulți spun că este bine așa. Este bine ca cetățenii unui stat să se bucure de cât mai multe drepturi și de cât mai multă libertate. Pentru că numai astfel i-se poate asigura statului un progres normal.

Simțindu-se liberi și cu depline drepturi, cetățenii vor munci cu toată râvna la ridicarea prestigiului statului lor, pe toate cămăsurile.

Atât însă, că la noi se întâmplă contrariul. La ridicarea prestigiului Statului nostru, nu muncesc decât o parte dintre cetățeni: românii. Minoritarii în schimb, — nu toți, natural — lucrează din contră, la micșorarea prestigiului țării noastre.

Ei în majoritatea cazurilor, trec peste marginile drepturilor și libertăților acordate lor prin Constituție.

Este bine să se bucure de libertate, dar atunci când uită că în afară de drepturi și libertăți, Constituția mai prevede și unele datorii pe cari trebuie să le îplinească față de Statul nostru, atunci, lucrurile se schimbă.

Minoritarii noștri s'au obișnuit să uite aceste datorii. Ba, în ultimul timp, le cam prea uită.

Că, guvernul — săracu! — se străduiește din răzputeri, prin cenzură și stare de asediu să-i țină mai strâns în frân nu începe îndoială. Noi i-am simțit de câteva ori aceste frumoase intențiuni. Dar, nu întotdeauna e totul cum se pregătește, ci este cum se nimereste...

Pe unii dintre infractorii îi mai prinde și-i mai pedepsește câte-odată. Majoritatea însă dintre acești infractori scapă. Ori, dacă nu scapă ei singuri, îi fac alții scăpați. Da! Așa suntem noi românii: buni la inimă.

Ii ajutam pe toți, pentru că românul nu prea-i obișnuit să facă distincție între cele două categorii de semenii: prieteni și dușmani. Dacă i-ar fi deosebit, de multă vreme i-ar fi pus la

(Continuare în pagina II-a)

Tineretul constructiv

Echipele naționalismului eroic

Pe tot cuprinsul țării se lucrează la regenarea moralului de către echipele naționaliste din partidul „Totul pentru Țară” al d-lui general Cantacozino-Grănicerul.

Partid, spre deosebire de celelalte partide politice și chiar de celelalte partide naționaliste, nu are un program scris, nu se manifestă prin întruniri, discursuri, conferințe, publicații, etc., ci prin muncă în interes general.

Membrii partidului „Totul pentru Țară” sunt obligați a se întruni — ori cât de puțin — pentru a lucra ceva în interes obștesc. Trebuie să lucreze prin mijloace proprii, fără să se imprumute sau să cerșească ceva dela cineva.

Deviza lor este: *Tăcere și muncă.*

Acest partid a organizat tabere de

muncă și educație în zeci de localități printre care:

1. Tabăra dela Carmen Sylva-Movila unde lucrează peste 200 legionari sub directa conducere a d-lui Corneliu Codreanu.

2. Tabăra dela Arnota unde lucrează peste 100 tineri.

3. Tabăra dela Chintău, lângă Cluj, unde se face cărămidă pentru un cămin al Ardealului sub conducerea comandantului legionar dr. med. Ion Banea. Aici lucrează peste 100 tineri, studenți, ingineri, medici, avocați, profesori, muncitori, etc., și fac zilnic cca 5000 cărămizi. În curând se va pune în funcție primul cuptor.

4. Tabăra dela Ineu-Arad.

Și în județul nostru, la Ineu, s'a format o tabără de circa 50 tineri cari lucrează la cărămizi pentru construirea unei școli, sub comanda legionarului A. Bulhac.

Din Pecica

Intre perceptorul Martin Bălan și galițienii Elias-Strasser

In numărul 5103 al ziarului „Erdélyi Hírlap” — din 1 Aug. 1935 — a apărut un articol injurios, de o rară cutezanță, la adresa perceptorului numit în titlu, pentru marea vină de a fi îndrăznit să urmărească încasarea impozitelor statului dela jidovii Elias și Strasser din Pecica. Alăteia minciuni debitează corespondentul gazetei acesteia, încât a încerca să le combată sau să le desminți, ar însemna să dai o atenție pe care nu o merită nici corespondentul mincinos și, cu atât mai puțin, paraziții galițieni. Tinerem de dragul adevărului să afirmăm, fără teamă de a putea fi la rândul-ne desminșiți, că jidovii al căror grâu, respective cassă de bani, a sechestrat-o sau a vrut s'o sechestrare M. Bălan au fost în restanță cu plate ultimului bimestru. Elias având în plus și 1980 lei rămășițe din anii 1933 și 1934. Așa dar perceptorul era în drept — dator chiar — să urmărească sumele exigibile. Că va fi întrebuințat un ton poate mai energic, tot ce se poate, dar că i-a insultat pe „onorabili” contribuabili, asta este un neadevăr sfruntat, o invenție cu ajuto-

rul — căreia vrea să se lovească în M. Bălan și... în Statul român.

Neobrăzarea jidovească este cu atât mai revoltătoare cu cât amândoi jidovii — sunt impuși cu impozite de mizerie: unul cu vreo 12.000 lei și altul cu cca 17.000 lei, desi câștigă anual milioane (nici odată mai puțin de un milion) de altfel jidovii se chiar laudă cu asta. — În timp ce comercianții români sunt impuși cu impozite mult mai mari, deși nu au nici o zecea parte din câștigurile cerealiștilor monopolizatori ai acestui comerț. Așa Elias, așa Strasser și așa toți jidovii din Pecica, se bucură de o protecție vinovată, în dauna statului. Aici ar trebui să intervină cei dela Administrația Financiară.

Dacă va fi nevoie, vom continua. Vrem mai ales, să vedem „ancheta”, ar fi ceva interesant să vezi anchetat un perceptor pentru că-și face datoria.

De altfel vom reveni mai târziu asupra stărilor din Pecica-Rovine, cuib de paraziți, de porcării și de eroziuni fiscale.

„Oastea Domnului” la granița de Vest

Manifestația creștinească dela Toboliu

ORADEA. — Duminică, circa 120 ostași ai Domnului din Oradea, s'au dus să cerceteze pe frații lor din Toboliu. Aici au fost concentrați ostașii din Cheresig, în frunte cu păr. Petru Popa, ostașii din Tărian în frunte cu păr. N. Ciuclea, din Roit și alte părți.

La intrarea în Toboliu, ostașii Domnului dela Oradea au fost întâmpinați de un grup impunător de frați în frunte cu dl. inv. Ion Manea, care a rostit cuvântul de bun sos.

Procesiunea

S'a format apoi inolonarea, în frunte mergând persoanele ce duceau praporii și icoana Mântuitorului, apoi câțiva copilași îmbrăcați în haine albe, precum și copiii de școală. A urmat apoi grupul de ostași din Oradea, în frunte cu păr. Andrei Lupșa și cu membrii din comitet Pavel Malița, Gheorghe Popa, Eftimiu Mihoc, și Iosif Milian, apoi tineretul, femeile și bărbații, iar la urmă a venit Oastea Domnului din Toboliu.

Drumul a fost parcurs în cântece religioase și sunetul colopotelor. În fața școlii, unde se găseau autoritățile școlare și comunale, oaspetilor li-s'a făcut a doua primire, aici fiind salutați în cuvinte călduroase, de dl. director școlar Gheorghe Abrudan.

Convoiu s'a îndreptat apoi spre sf. biserică, unde un nou grup de credincioși erau în așteptare.

În ușa bisericii păr. Gheorghe Popovici îmbrăcat în odăjdii și cu sf. cruce în mână, în numele ostașilor și credincioșilor din Toboliu, salută pe noii sosiți, împărțându-le binecuvântarea sf. biserici. Din partea oaspetilor răspunde păr. A. Lupșa, mulțumind pentru buna primire.

In biserică

În sf. locaș dumnezeesc, care devine neîncăpător pentru mulțimea asistentă, P. C. Lor preoți: P. Popa din Cheresig și A. Lupșa dela Oradea, încep serviciul sf. Vecernii.

Răspunsurile răsună puternic din sutele de piepturi. La sfârșit, păr. A. Lupșa ține o înflăcărată cuvântare arătând scopul venirii la Toboliu și bucuria pe care o simț ostașii dela Oradea, petrecând sufletește cu frații lor de pe graniță. Descrie rostul

„O. D.” și îndatoririle unui bun ostăz, îndemnând să se înroleze cu toții steagul lui Isus și să stăruiască statornicie în lupta cea folositoare mântuirii sufletești.

Programul din curtea școlii

După terminarea serviciului din curtea școlii, programul bogat se continuă în curtea școlii. Se cântă „Binecuvintează sufletul meu pe Domnul”, iar recităriile religioase ale fraților Sălăgean, mișcă plăcut sufletele.

Dl. Gheorghe Popa, directorul Școlii primare nr. 11 din Oradea, în cuvinte bine simțite, evidențiază semnătatea misiunilor religioase „O. D.” și îndeamnă frații să-și împlinească datoria ce o au față de țară și față de credința lor, ridicându-se deasupra valurilor de rădăcini din lume.

Urmează cântarea „Cruce sfântă părăsită” și recitarea bătrânului oșezului Julan din Seleus, care a fost ascultată cu multă plăcere.

Dl. Eftimiu Mihoc, vorbește despre importanța activității „O. D.” din punct de vedere național și face apel la frații de pe graniță să nu se lăsa tentați de ademenirile vrășmașe, trivnice bisericii și neamului.

Pe o scenă improvizată în mijlocul curții, a urmat apoi piesa religioasă „Ghiță Brebeneș”, sub conducerea lui Iosif Milian, d-lui Petre Vanga, și interpretată bine de d-șoarele: Elena Măcovei, Valeria Colțea, Rozica Fildă, Elena Suito, d-nii: Darie Crăciun, Dronca Ion, Gh. Udrea, Turcuș Tudor, Tanțău, Bențe I., Bențe A., Ursu I., și copilași Georgina și Gică Mădovan.

Programul s'a sfârșit cu piesa patriotică în 3 acte a inv. Maria Drăgă, „Cine n'ndrăgește străinii, să-și mănânce inima câinii”, jucată cu deplin succes sub conducerea d-lui dir. șc. Gheorghe Popa, de către fetițele de cl. I a școlii primare din Ioșia: Livia Mădălean, Maria Pop, Eleonora Totă, Raveica Milian, Ecaterina Chilba, Mădălena Pop, Rașila Ambro, Florința Purge, Ecaterina Dodu, Paraschiva Mudura, Elena Barna, Elvira Făgărușanu și Elena Herpan, piesa producând un adânc efect moral.

Dl. notar Petru Pop, în numele munei Toboliu, exprimă mulțumirile celor cari au fost de față.

Dl. Pavel Malița, în calitate de vicepreședinte al „O. D.” din Bihor, în timpul cuvântului, mulțumind păr. Gheorghe Popovici, parohul locului, pentru buna primire ce a făcut-o fraților ostași dela Oradea, din Cheresig, Tărian și alte părți, mulțumește corp didactic, care și-a dat contribuția prețioasă pentru reușita misiunii religioase din această zi, mulțumește autorităților comunale pentru acordarea sprijin precum și d-lui inv. pens. Iosif Dumitru și d-nei Etelea Porcu vicepreședintă „O. D.” din Toboliu pentru activitatea frumoasă ce o desfășoară în cadrele „O. D.”.

UN OSTĂZ

Cetiți și răspândiți

„Ardealul”

locul lor și nu ar mai fi permis ca minoritarii din țara noastră să arunce cu noroiul netrebniceii lor, în tot ceea ce avem noi mai sfânt și mai de preț.

Este drept, că nu toți minoritarii fac acest lucru. Sunt și printre ei oameni de treabă. Cei mai mulți însă, zi de zi, fie verbal, fie în scris, pe stradă, în restaurante, în oficiile publice și particulare, în țară, aci la noi și în străinătate — în special în străinătate — ne bîrfesc într'un mod atât de grosolan.

Pentru noi cei cari cunoaștem libertățile de cari se pot bucura minoritarii în țările vecine nouă și în special în Ungaria — toleranța românească este pur și simplu ceva revoltător.

Când și unde au putut găsi unghurii, în timpul cât an stăpânit ei vremelnice și pe nedrept aceste plaiuri, pe alta-

rul vre-unei biserici românești, drapelul național indoliate, lăsate în vâzul tuturor. Când și-a permis, în acel timp, vre-un român, să-și bată joc, între martori, de fotografia, sau bustul vre-unui membru din fosta lor familie domnitoare, cum și-a permis să facă mai ieri, tâmplarul Mezey, față de chipul Marelui Voevod Mihai?

Ce-ar fi făcut unghurii în toate aceste cazuri cu cei vinovați?

— I-ar fi pus la zid fără nici o altă formalitate, așa cum au făcut-o în neînumărate rânduri chiar cu cei număi bănuți.

În urma atâtor fapte obraznice, de-a drept sfidătoare credem că a sosit ceasul când trebuie să ne trezim și să ne deschidem bine ochii. Încă nu e prea târziu ca să putem înfrâna pe toți aceia cari nu-și cunosc, mai bine zis, nu vor să-și cunoască, lungul nasului.

Mijloace avem destule la îndemână. I-am putea pune la locul lor fără să ne folosim de mijloacele pe cari le-au folosit ei față de noi, în timpul Austro-Ungariei...

Și asta, ca să le arătăm că suntem mai civilizați decât ei.

La cea mai mică abatere, să-i invităm de aci înainte, să-și încarce boarfele în spinare și să le dăm pașaportul pentru Ungaria, după care tînjesc. Și fiți siguri, că imediat ce vor cunoaște raiul unghuresc, ca cetățeni unghuri, nu le va mai trece nici odată prin minte gândul, ca să mai îndemne și pe alții să facă ce au făcut ei.

Din experiențele fraților jugoslavi în asemenea cazuri, am putea învăța multe lucruri de cari ni-am putea folosi și noi fiind siguri de succes.

N'avem decât să le cerem informații și ni le vor servi cu promptitudine.

T. A. Frențiu